

STAROŻYTNY RZYM – LEKCJA POWTÓRZENIOWA

1. Wydarzenia

753 r. p.n.e.	Powstanie państwa rzymskiego
509 r. p.n.e.	Powstanie republiki rzymskiej
264 r. p.n.e.	Początek podbojów rzymskich poza Italią – wybuch I wojny punickiej
264 – 241 r. p.n.e.	I wojna punicka
218 – 201 r. p.n.e.	II wojna punicka
216 r. p.n.e.	Bitwa pod Kannami
202 r. p.n.e.	Bitwa pod Zamą
149 – 146 r. p.n.e.	III wojna punicka
146 r. p.n.e.	Upadek i zniszczenie Kartaginy – koniec wojen punickich
73 – 71 r. p.n.e.	Powstanie Spartakusa
48 r. p.n.e.	Bitwa pod Farsalos. Cezar pokonał Gnejusza Pompejusza.
44. r. p.n.e.	Śmierć Juliusza Cezara
31 r. p.n.e.	Bitwa pod Akcjum
27 r. p.n.e.	Rządy Oktawiana Augusta i początek cesarstwa rzymskiego
313 r.	Edykt mediolański – Konstantyn Wielki zezwolił chrześcijanom na wyznawanie własnej religii
392 r.	Teodozjusz Wielki uznał chrześcijaństwo za religię państwową
395 r.	Teodozjusz Wielki podzielił cesarstwo na wschodnie i zachodnie
476 r.	Upadek Cesarstwa Zachodniorzymskiego

2. Przypomnij sobie pojęcia:

Nazwa pojęcia	Opis
republika	Ustrój starożytnego Rzymu, w którym najwyższe władze są wybierane na określony czas (kadencję) przez obywateli.
pryncypat	Ustrój cesarstwa rzymskiego, wprowadzony przez Oktawiana Augusta, który charakteryzował się pozostawieniem urzędów republikańskich, z których najważniejsze sprawował cesarz .
dominat	Ustrój cesarstwa rzymskiego wprowadzony przez Dioklecjana w 284 r.; cesarz uzyskał nieograniczoną władzę i stał się władcą absolutnym.
provincia	Ziemie podbite przez Rzym poza Italią, którymi zarządzał namiestnik.
imperium	Najwyższa władza wojskowa i cywilna w starożytnym Rzymie. Obecnie tak nazywa się potężne mocarstwo.
legion	Nazwa podstawowej jednostki armii rzymskiej, która liczyła około 4500 ludzi.
apostołowie	Tak określano uczniów Jezusa Chrystusa, którzy głosili Jego naukę.
biskup	Stał na czele gminy chrześcijańskiej.
Ewangelia	Księga spisana przez jednego z uczniów Chrystusa, która opisuje jego życie i nauki; „dobra nowina”.
Panteon	Świątynia wszystkich bogów rzymskich.
patrycjusze	Warstwa społeczeństwa rzymskiego wywodząca się z najstarszych rodów rzymskich.

plebejusze	Warstwa społeczeństwa rzymskiego nie będąca potomkami najstarszych rodów rzymskich, która musiała walczyć o prawa polityczne przez 300 lat.
latyfundium	Wielki majątek ziemski, a którym pracowali niewolnicy.
akwedukt	Wodociąg rzymskie
nobilowie	Warstwa społeczeństwa rzymskiego, która powstała połączenia najbogatszych plebejuszy i patrycjuszy – arystokracja. .
ekwici	Arystokracja finansowa, która powstała w okresie podbojów. Część społeczeństwa rzymskiego, która wzbogaciła się dzięki handlowi z prowincjami.
proletariusze	Część społeczeństwa rzymskiego nie posiadająca majątku ziemskiego; biedota rzymska.
liktorzy	Osoby, które nosły przed urzędnikami rzymskimi pęki związanych różeg, które świadczyły o posiadanej przez urzędnika władzy.
gladiator	Niewolnik rzymski, który został przygotowany do walki na arenie.
romanizacja	Proces polegający na przyjmowaniu przez podbitą ludność imperium rzymskiej kultury, obyczajów, prawa, religii i języka łacińskiego.
termy	łaźnie rzymskie.
synod	Zgromadzenie biskupów określonego terytorium, np. kilku prowincji czy dzisiaj państwa.
sobór	Zgromadzenie biskupów reprezentujących cały Kościół.
herezja	Poglądy religijne uznawane za błędne, sprzeczne z oficjalnym stanowiskiem Kościoła.
barbarzyńcy	Ludność mieszkająca poza granicami imperium rzymskiego.
insygnia	Oznaki władzy, godności lub urzędu.
limes	system umocnień wzdłuż granic imperium rzymskiego.
forum	Rynek rzymski; Forum Romanum – główny plac w Rzymie, na którym stały budowle użyteczności publicznej.
atrium	Niezadaszone w części pomieszczenie w domu rzymskim z basenem i cysterną na wodę pod nim.
perystyl	Wewnętrzny dziedziniec otoczony kolumnami podtrzymującymi dach .
amfiteatr	Odkryta arena o kształcie elipsy lub koła, otoczona rzędami siedzeń dla widzów, przeznaczona do publicznych pokazów np. walk gladiatorów, walk z dzikimi zwierzętami.
westalki	Kapłanki bogini Westy, które pilnowały świętego ognia. Musiały być dziewicami.

3. Przypomnij sobie najważniejszych urzędników rzymskich i ich kompetencje

Urzędy	Kompetencje – czym się zajmowali?
konsul	najważniejszy urzędnik rzymski podczas pokoju, posiadał władzę wykonawczą, – wykonywał uchwały Zgromadzenia, przewodził Zgromadzeniu Ludowemu dowodził armia podczas wojny,
pretor	najważniejszy urzędnik sądowy; sprawował sądy, pilnował prawa i porządku
cenzor	sporządzał spis obywateli rzymskich, dzielił ich na centurie według posiadanego majątku, sporządzał spis senatorów rzymskich
kwesor	urzędnik skarbowy, zbierał podatki
edyl	dbał o zaopatrzenie miasta np. w wodę; organizował igrzyska, zajmował się rozdawnictwem chleba
trybun ludowy	reprezentował interesy plebejuszy, miał prawo weta wobec uchwał Zgromadzenia jeżeli godziły one w plebejuszy; jego dom był azylem
dyktator	urzędnik powoływany w chwili bezpośredniego zagrożenia Rzymu na okres 6

	miesiący. Jedyny urząd pełniony indywidualnie. Miał pełnię władzy wojskowej i cywilnej.
--	---

Co wiesz na temat takich instytucji jak:

Zgromadzenie Ludowe	Wybierało urzędników, podejmowało uchwały, decydowało o wojnie i pokoju. Brał w nim udział każdy obywatel rzymski. Przewodził mu konsul.
Senat	W jego skład wchodziłi dawni urzędnicy rzymscy. Miejsce w nim było dożywotnie. Decydował o budżecie. Prowadził politykę zagraniczną.

4. Na mapie:

- podkreśl Rzym, Kartaginę, Bizancjum (Konstantynopol)
- zaznacz ziemie, które Rzym włączył do swego państwa do III w .p.n.e.
- zaznacz ziemie, które Rzym przyłączył na skutek wojen punickich
- zarysuj maksymalny obszar imperium rzymskiego
- wpisz nazwy: Egipt, Galia, Palestyna, Hiszpania, Italia, Achaja (Grecja)

5. Przypomnij sobie kim byli:

Postać	Opis
Romulus	Legendarny założyciel Rzymu.
Hannibal	Wódz kartagiński podczas II wojny punickiej, który przez kilka lat pustoszył Italię . pokonał Rzymian w bitwie pod Kannami.
Scypion Afrykański	Wódz rzymski, który pokonał Hannibala w bitwie pod Zamą, tym samym kończąc II wojnę punicką.
Gajusz Juliusz Cezar	Wódz z I w. p.n.e. Podbił Galię. Pokonał Gnejusza Pompejusza w walce o władzę i został dyktatorem rzymskim. Zginął w idy marcowe 44 r. p.n.e.
Gnejusz Pompejusz	Wódz rzymski z I w. p.n.e. Przyłączył wschodnie prowincje. Walczył o władzę z Juliuszem Cezarem i przegrał.
Spartakus	Trak. Gladiator, który zorganizował powstanie niewolników w I w.p.n.e.
Marek Antoniusz	Wódz rzymski, współpracownik Juliusza Cezara. Uczestnik II triumwiratu. Władzał wschodnią częścią państwa. Walczył o władzę z Gajuszem Oktawianem. Przegrał bitwę pod Akcjum. Był związany z Kleopatrą.
Oktawian August	Gajusz Oktawian. Członek II triumwiratu. Adoptowany syn Juliusza Cezara. Pokonał Marka Antoniusza w bitwie pod Akcjum. Pierwszy cesarz rzymski.
Neron	Cesarz rzymski z I w., który prześladował chrześcijan. Jest znany z podpalenia Rzymu.
Dioklecjan	Cesarz rzymski, który wprowadził dominat w 284 r.
Trajan	
Konstantyn Wielki	Cesarz rzymski, który zezwolił chrześcijanom na wolność kultu (edykt mediolański).
Teodozjusz Wielki	Cesarz rzymski, który uczynił z chrześcijaństwa religię państwową. Podzielił cesarstwo na wschodnie i zachodnie.
Paweł z Tarsu	Człowiek, który przyłączył się do apostołów i ogłosił, że religię chrześcijańską mogą przyjąć również przedstawiciele innych ludów, nie tylko Żydzi.
Wergiliusz	Autor rzymski, napisał m.in. <i>Eneidę</i> .

Owidiusz	Autor rzymski, napisał m.in. <i>Sztukę kochania</i> .
Cycon	Wielki mówca rzymski
Atylla	Wódz plemienia barbarzyńskich Hunów
Odoaker	Wódz, który odesłał insygnia koronacyjne ostatniego cesarza do Konstantynopola w 476 r.

6. Przypomnij sobie

- Jaki był system sprawowania władzy w okresie republiki, a jaki w okresie cesarstwa (pryncypat, dominat) ?
- Jakie były warstwy w społeczeństwie rzymskim okresu republiki?
- Wyjaśnij przyczyny podbojów rzymskich i opisz ich skutki.
- W jaki sposób Rzymianie traktowali niewolników?
- Jaki był stosunek Rzymian do ludów podbitych w Italii i poza Italią?
- Jakie były przyczyny upadku republiki?
- Wyjaśnij wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego.
- Wyjaśnij przyczyny prześladowania chrześcijan w państwie rzymskim i podaj ich przykłady.
- Opisz armię rzymską.
- Omów osiągnięcia kultury rzymskiej w zakresie prawa, literatury, architektury, wynalazków technicznych, sztuki. Wskaż cechy architektury rzymskiej.
- Wykaż wpływ kultury greckiej na rzymską.